

Érettségi csillagászatból

Kedves középiskolás Csillagásztársak! Örömmel értesítelek Benneteket arról, hogy a közelmúltban csillagászat tantárgyból sikeres érettségi vizsgát tettem. Célom jelen írással nem az öncélú dicsekvés, hanem az, hogy ez a nagyszerű lehetőség mindenki számára ismert legyen. Hiszen az általatok is kedvtelésből folytatott amatőr csillagászati munkátok eredménye adott esetben egy egyetemi szintű felvételin – mint plusz kreditpont – bármelyikötök számára jól jöhet.

Nővérem hívta fel rá a figyelmet, hogy létezik az országban egy olyan oktatási intézmény, ahol a csillagászatot érettségi tantárgyként oktatják. Nosza, az interneten amit csak lehetett megkerestem, és áttanulmányoztam. A megismertek alapján úgy döntöttem, hogy a 11. és 12. év csillagászati tananyagából – mint vendégdiák – osztályozó vizsgát, és annak eredményétől függően érettségi vizsgát teszek (ekkor 10. osztályos voltam). Felvettem a kapcsolatot az oktatási intézmény igazgatóhelyettesével, Szijártó Sándor tanár úrral, aki elhatározásomat örömmel fogadta, és elhívott egy találkozóra.

A csillagászati érettségi a Petőfi Népe 2008. április 17-i számának címlapjára került. Az iskola diákjai: Zsengellér Ágnes, Gelman István Szijártó Sándor tanár úr társaságában

A képzésről a következő információkat szeretném Veletek megosztani: az első év anyaga egy kis csillagásztörténet, illetve a Naprendszer, a másodiké pedig tágabb környezetünk (csillagok, galaxisok) volt. Bár szenvedélyem a csillagászat, de a tankönyvek részletes, és alapos ismeretere volt szükségem mind az osztályvizsgák, mind az érettségi írásbeli és szóbeli vizsga során.

A tananyagot otthon sajátítottam el, és az osztályozó vizsgák letételére 2010. április 20-án került sor. Mínhogy a két tanév anyagából egyszerre vizsgáztam, a szóbelin két tételt is húztam:

- A Nap szerkezete, és jelenségei
- A csillagok születése.

Ez a vizsga megerősített abban, hogy az ismeretek mélyebb szintű elsajátítására lesz szükség majd az érettségire.

Az írásbeli érettségi időpontja május 25-e volt, az izgalmakat tovább fokozta, hogy csak az utolsó percben tudtam megjelenni. Az írásbelim négyes lett. Ezzel az eredménnyel nem igazán voltam megelégedve, így újra elő kellett venni a könyveket, és az írásbelin kevésbé sikerült anyagrészeket alaposan át kellett ismételnem.

Június 15-én a szóbeli érettségim azonban sikerült remekül vizsgáznom (feladatomban Merkúr és a Vénusz bemutatása volt), így az érettségi vizsgám összeredménye jeles lett.

Ha valakit érdekel ez a lehetőség, úgy az alábbiakban megadom az iskola elérhetőségét: Katedra Informatikai és Művészeti Szakközépiskola, Kecskemét, <http://www.katedra-iskola.hu/>

Baracki Zoltán

Nyársapáti nyárszás

Egyik nyári este egy észak-alföldi kis falucskában, Nyársapáton nyársztunk barátoméknál. A pontos hely Nyársapát központjától kb. 4 km-re, egy eléggé kietlen, zavaró fényektől mentes erdő széli területen feküdt, úgyhogy már előre fentem a fogam, nemcsak a szalonnára. A tűzgyújtáshoz még alkonnyatkor elkezdtük összegyűjteni a gallyakat, majd a tűz környezetének kialakítása követ-

kezett: tűzhely kitéglázása, üllökék kikészítése, nyársak faragása, víz előkészítése, és nem utolsósorban az étkek kihozatala. A sötétedés után gyönyörű tűzet gyújtottunk, majd kisvártatva, kis tűzön már el is kezdtük a szalonnak pírítását, és az alufóliákba csomagolt krumplik bedobálását a tűzbe. A krumpli, hagyma, szalonna, kenyér együtt fantasztikus volt, de 11 óra felé én már felfelé kezdtem pislogni. Az ég gyönyörű volt. A szalonnázók nagyrésze már kezdett elszállingózni, csak a kitaratóbbak hallgatták történeteimet a csillagképekről. Leginkább „Göncöl szekerének” története tetszett a hallgatóságnak, a félmagasan látszó Göncölszeker alakja látszott leginkább, pedig felettünk roskadozott az ég a sok csillagtól, gáz és porködök tucatjaitól. A Hattyú fényes csillagai szó szerint „elvesztek” a vakító Tejút sávjában, de nagy nehezen ezt is kivették barátaim. Az alacsonyan található Androméda-galaxis szabad szemmel is feltűnő, nagy foltnak látszott, pedig igencsak alacsonyan volt még. Kis 25 mm-es zseb-binokuláromat előrántva (ez mindig nálam van) még jobban meg tudtuk figyelni ezt az objektumot. A kis műszerben a galaxis fantasztikus látványt nyújtott! Érdekes módon budapesti égen 8–10 cm-es távcsővel sem láttam még így. A pont fejünk felett repülő Hattyú leírhatatlan szépségű volt. A Hattyúban rengeteg csillagkupac, ködfolt fénylett, pl. nagyon jól látható volt az Észak-Amerika köd is. Rendkívül tagoltnak, foltosnak látszott a Tejút, a csillagok, egymással szinte érintkező parányi homokszemcsék. A kis binokulár látómezeje hemzsegett a sok csillagtól, csillagkupactól, ködtől, ekkor sajnáltam igazán, hogy a 20x80-asom nincs nálam!

Boleska Gábor

Kulin György sírjánál

Ez a hétvége a halottakra való emlékezés jegyében telt. Ahogy múlnak az évek, egyre több a halottam, az egykor élt rokonok, jó barátok felkeresése már nem is fér bele egy hétvégebe. Igen, felkeresem őket, nem csak virágot viszek nekik, nem csak gyertyalángot

gyújtok, nem csak emlékezem rájuk, hanem beszélgetek is velük, persze már csak gondolatban.

Vasárnap délután ellátogattam a Farkasréti temetőbe, hogy egy szál virágot vigyek Kulin György csillagász sírjára. Így szerepel a kis földbe sülyesztett márványlapon: Kulin György csillagász 1905–1989. Gyurka bácsi! Aki nélkül nem lenne ma amatőrcsillagász mozgalom, vagy nagyon más módon lenne. Nem lenne nélküle sok-sok csillagászbarátság, és persze egy sor intézmény se lenne, vagy nem úgy valósult volna meg, ahogyan ő megálmodta.

Sokan és sokféleképpen emlékeztek már meg Gyurka bácsiról, lásd például a Kulin György emlékhonlapot, vagy a 2005-ben kiadott emlékkötetünket. Talán senki nem tudta igazán megfogni a „Kulin-jelenséget”: mi az, ami miatt olyannyira hatásos volt, ami miatt olyannyira hiteles tudott lenni. A titkok én se tudom, csak találgatok. Szerintem a szeretet lehetett az ő nagy titka. Végtelenül és feltétel nélkül szerette az amatőrcsillagász mozgalmat, határtalanul szerette az amatőröket az egészen kezdőktől kezdve az egészen haladókig.

Az urnásír szinte belesimul a talajszintbe, mivel annakidején amerikai típusú temetőrészt terveztek ide, azonban látható, hogy ez csak terv maradt, szép számmal akadnak olyan síremlékek, melyek a mi hagyományaink szerint készültek. Sokan, nagyon sokan látogatják a temetőt ezen a napfényes, de kicsit hűvös őszi délutánon. A kezekben alkalomhoz illő koszorúk, csokrok, vagy csak egy szál virág. Én egy szál virágot Kulin György sírjára. Elbeszélgetek kicsit az Öreggel, az amatőrmozgalom Nagy Öregjével. Ketten vagyunk, senki se zavarja a beszélgetést. Mintha, azt mondaná: Na mi újság, kis komám?...

Már kifelé tartok, a kapu felé közeledek, amikor egy háromfős emlékező társaság halad el mellettem, és fél füllel hallom, amikor egy férfi azt mondja: „...tudjátok, Kulin György. Azt kell tudni róla, hogy ő is nagszalontai...”

Mizser Attila

Egy év – egy kép: Telefonáljon és nyerjen! (1999)

Hányas vagy? 1970-es? Akkor mi fél századból is értjük egymást. Ha azt mondom: augusztus, azt mondom: 11! Ha azt mondom: gyémántgyűrű, azt mondom: totalitás. Ha azt mondom: Petőfi, azt mondom: fél szemére! Ha azt mondom: Siófok, azt mondom: M 5-ös, 100-as kilométerszelvény. És végül ha azt mondom: Napvadász, azt mondom: Telescopium.

1999 a magyar csillagászat csodálatos éve volt. Szűk két és fél percnyi sötétség hozta meg számunkra a közfigyelmet, a nagy kollektív készülődést – aligha volt olyan magyar polgár, aki ne hallott volna abban az évben a teljes napfogyatkozásról. Augusztus 11-én felbillent az ország, mindenki a totalitás sávjába igyekezett, elsősorban Siófokra, de sok más Balaton-parti településre is, hiszen a sötétség telibe találta a Magyar Tengert. Televíziós műsorok, rádiós kvízek, előadás-sorozatok, napfogyatkozás-vetélkedők – és még hosszan lehetne sorolni, hányféleképpen készült az ország a Nagy Fogyatkozásra.

Augusztus 11-én déltájban amatőrök sokasága kattogtatta fényképezőgépét – köztük e sorok írója is –, hogy megörökítse azt az égi eseményt, melyre oly’ sokáig vártunk. Voltak, akik évtizedekig várakoztak, hogy a csoda házhoz jöjjön. (Aznap este megfogadtam, ha még egyszer szerencsém lesz egy teljes napfogyatkozáshoz, nem fogok kattogatni, csak tátott szájjal bámulni.)

A közszolgálati televíziók több óras élő műsorral kedveskedtek hazánk fogyatkozó népének. Szombathelyen az ELTE Gothard

Obszervatóriumából közvetítették a jelenléte, Balatonszéplakon egy szálloda tetejéről, Szegeden egy szálloda parkjából, de még Ópusztaszerről is kaphattunk közvetítést (utóbbi helyszínen sámnok exponálták magukat jelentős létszámban, nem nagyon tudni, hol lehettek az utóbbi ezer évben). Csillagászok és meteorológusok mellett néhány asztrológust is megszólaltattak ezekben a műsorokban, máig rejtély, hogy mi okból. Meglehet, az asztropolitikai korrektség szellemében. Azt mindenestre sikerült elérni, hogy 1999 Magyarországon jó páran inkább a szoba sötétjét választották, nehogy megártson nekik a fogyatkozás.

A teljes napfogyatkozás körüli események első számú mozgatója az Első Magyar Napvadász Kft. volt, mely a napfogyatkozás utáni vadászatban nem csupán fogyatkozásnéző szemüvegek forgalmazását végezte, hanem diákpályázatokat is támogatót (Kismedve, Nagymedve), továbbá iskolai előadásokat szervezett. Mindez természetesen meglehetősen nagy reklámhadjáratral járt együtt, aminek egyik látványos eleme volt a napfogyatkozás-óriásplakát. Szükség is volt erre a felvilágosító kampányra, hiszen senki nem kívánhatta, hogy akár csak egyetlen személy is látáskárosodást szenvedjen. Sajnos mégis volt ilyen, a napfogyatkozás „szemsebesültje” azonban szánt szándékkal nézett bele a tűző napfénybe, tudván tudva, hogy komoly szemkárosodásra tehet szert. Megszerezte.

Az 1999-es évet megidéző kép Dunakömlődön készült, pécsi amatőrök guggolnak a napfogyatkozás-óriásplakát előtt. A hatalmas reklámhordozó a napfogyatkozás-néző szemüveget népszerűsíti, továbbá egy telefonos nyereményjátékot. Hogy mit lehetett nyerni, az ma már nem fontos. Azon az augusztus 11-én mindenki nyert valamit: a teljes napfogyatkozás élményét. Talán ez volt az utolsó nap, amikor mi, magyarok felhőtlenül tudtunk örülni valaminek, pártállásra való tekintet nélkül.

Csillagászati szempontból az 1999-es év 223 napig tartott. Egészen pontosan augusztus 11-éig...

Mizser Attila